

רפתן, דבר "נועתית"

יוסי מלול - משק הבקר והחלב

עידן המרדף אחר הנתונים בהנהלות החשבונות עומד לחלוף. השונות הגדולה ברישום של הנתונים ברפתות, תעבור מן העולם. כמו שיישרנו קו בנתוני ספר העדר ומדברים בשפה אחת בנושאים המקצועיים, כך צפוי לקרות בשנים הקרובות, לאחר שכולנו נדבר "נועתית" גם בתחום הכלכלי

מאחר שכיסינו כבר את כל התחומים ואף העמקנו והפקנו לקחים, הגיע עידן הסיכומים הכלכליים הממוחשבים בתכנת נעה. בלחיצת כפתור נקבל ומהר את הביצועים המקצועיים וגם הכלכליים של הרפת ברמת העדר כולו, בחתך של שלוחות וגם בחלוקה לליטר מיוצר.

בועז חנוכי, מנהל "נעה" בהתאחדות מגדלי בקר, מאוד אופטימי: "נעה הפכה לכלי ניהול סטנדרטי עם כ-600 רפתות שהן כמעט כל הרפתות המתקדמות בארץ. כיום אנחנו בשלים להיכנס גם לתחום הכלכלי. תמיד חשבנו שבנושא הכלכלי אסור לעשות חצי עבודה ולכן קודם השלמנו את נושאי ההזנה, הבריאות, הפוריות, הטיפוח ורק לאחר שהרפתנים הפנימו את העבודה השוטפת בנעה, יש מקום גם למודול הכלכלי".

העבודה ברפת לא נועדה להחליף את הרישומים בהנהלת החשבונות, אלא לתת לרפתן כלים טובים, מהירים יותר וגם נוחים וחמימים, כדי לעקוב אחר הנתונים הכלכליים. הסיכומים האזוריים יהיו יותר קלים, אחדים, מהירים ואמינים יותר

הוקמו קבוצות עבודה, נשכרו יועצים ומומחים, חיברו את הגופים שעושים את העבודה בשטח בריכוזו של **יוסי בגון**, שגם מסכם מעל ל-40 רפתות שיתופיות מזה כ-15 שנה, ולצדו רחל בורושק, הכלכלנית מהתאחדות חקלאי ישראל. בכנס האחרון בירושלים פרצו את הדרך לפני הרפתנים.

מסך הקלדת החשבונות

#	שם מזון	קוד מזון	כמות בסופה	מחיר לטון	סה"כ מחיר	קוד הוצאה	אחוזי העמסה פרות
1	DDG	110	4,000	250.00	1,000.00	קניית מזונות	100
			4,000	250.00	1,000.00		

ניתן לקבל את קובץ חשבון החלב החודשי מהמחלבה, שהוא ההכנסה העיקרית ברפת, והוא נשלח כקובץ כבד לתוך פרק ההכנסות ברפת ובכך חוסך הרבה הקלדה. בהמשך, מתוכנן להעביר את חיובי ההתאחדות, שיאון והחקלאית ובהדרגה ייכנסו תחומי הוצאות נוספים. כך תיחסך עבודת הקלדה ויימנעו שגיאות בתהליך. "ראינו שלהקלדה יש חשיבות גדולה, שכן הרפתן נאלץ להתעמת עם הנתונים וזה עושה לו סדר. היו רפתנים שאמרו שזה פתח להם את העיניים". שיטת העבודה המומלצת היא להקדיש לכך כרבע שעה בכל יום. אין הרבה חשבונות ורצוי להקליד באופן שוטף ולא לצבור ערמות, כי עלולים לאבד את הקשר. כמות העבודה תלויה במידה רבה בצורת הפעילות של הרפת. במקום שמקבלים מזון ממרכז מזון חיצוני, ההקלדה פשוטה מאוד כי יש חשבונית אחת בחודש ואין ניהול מלאים. ברפת שעושה בליל גם לשלוחות רבות וגם למשקים שכנים, יהיו הרבה הקלדות.

מספר בועז: "התלבטנו בין שתי תפיסות:

1. **הרפתן לא יצטרך להקליד מאומה** אלא יקבל הכול כקלט מהנהלת החשבונות ויעשה בקרה ברפת. לקחנו חברה חיצונית וחקרנו את העניין והגענו למסקנה שהתפיסה הזו לא מתאימה, בגלל המגוון הגדול של שיטות הנהלת החשבונות במשקים וגם צורת הרישום שונה מאוד. החלטנו על המודל השני.
2. **הרפתן יקליד את רוב בחומר בעצמו** - זו הגישה המודרנית שבה הלקוח הוא שיזין את הנתונים, כי הוא מכיר הכי טוב את הפעילות בענף ויוכל למנוע שגיאות בפעילויות שונות. הרפתן יודע מאין כל תעודה באה ואיזו שלוחה לחייב או לזכות וגם יודע את הסכום הנכון - התוצאות שלו תהיינה יותר אמינות."

בהתחלה הרפתן יקליד את כל הנתונים לנעה ובהדרגה תכין, מערכת המחשב של נעה בהתאחדות, יותר ויותר קבצים ממוחשבים שייכנסו ישירות למודול הכלכלי. כבר היום

דוח רווח והפסד

מה זה עושה לנתונים ברמה הארצית?

"התכנה תכנים אחידות מלאה לאופן הכנסת הנתונים וניתוחם וכך ניתן להשוות טוב יותר בין המשקים (אופן רישום העבודה, פחיתים, שינוי ערך, ריבית ועוד) - בנויים באופן קשיח בנעה ואי אפשר לשנות אותם וכך נוצרת אחידות במקום שיש, בדרך כלל, שונות). חשוב לי לציין, שלדעתי לא ניתן להשוות אחד לאחד באופן מלא, בין שתי רפתות שונות, למרות זאת ניתן ללמוד רבות מהסיכומים האזוריים ומכאן חשיבותם הגדולה.

חשוב להדגיש שאין העברת נתונים כלכליים מנעה למערכת הארצית, הנתונים הם של המשק בלבד והוא מחליט מה לעשות איתם והאם להצטרף לסיכומים האזוריים. בכל מקרה המערכת המרכזית לא תאפשר גם בעתיד נגישות לנתונים של רפת בודדת." גרסת הניסיון כבר רצה מתחילת 2008 ויש כבר כמה עשרות רפתות שעובדות בשלבים שונים. הכוונה של מחלקת נעה היא לתרגל את המשקים עד סוף השנה ולהתחיל באופן סדיר את 2009 כך שניתן לעשות סיכום חודשי רבעוני, חצי שנתי ושנתי מלא במתכונת חדשה ואחידה.

מה עושים כיום בנעה?

"כיום עובדים במאמץ גדול להשלים דוחות ולתקן את הלקחים שנלמדו מההתקנות בשטח:

1. דוח רווח והפסד - בעתיד נחבר עם תכנית הייצור של נעה ונאפשר ניתוח ותכנון של כל התכנית הכלכלית, בהמשך לתכנית הייצור וכך נקבל תכנית כלכלית-מקצועית. הדוח מופיע ברמת השלוחה, ברמת הרפת וגם בחלוקה לליטר עם כל המדדים.

2. לחזק את ממשקי העברת הקבצים, כדי לאפשר ליותר חשבונות להיקלט באופן אוטומטי, לחסוך בהקלדה ולהגביר אמינות.

התגובות של השטח מגוונות באופן טבעי. ככלל, יש שביעות רצון בהתאם לצורת העבודה של הרפתן. כמו המערכות הקודמות, גם במודול הכלכלי ייקח חברים שנתיים-שלוש, להכיר וללמוד את היתרונות, התכנה תפיק לקחים, תעמיק ותהיה חלק טבעי ומשלים לעבודת מנהל הרפת. ■

דוח רווח והפסד לתודשים 01/2008-03/2008									
חלב שישוק בתקופה (בליטרים): 1,031,040									
03/2008 עד חודש: 01/2008									
הכנסות (באלפי ש"ח)									
#	משא	לפי שלוחות	פרות	פרות ועגלות	פרות ועגלות	לליטר חלב (בש"ח)	כל העדר	פרות ועגלות	כל העדר
1	חלב		2,216.77	2,216.77	2,216.77	2.15	2.15	2,216.77	2.15
2	ניכוי מועצת החלב		36.89	36.89	36.89	0.04	0.04	36.89	0.04
3	סה"כ מחלב נטו		2,179.88	2,179.88	2,179.88	2.11	2.11	2,179.88	2.11
4	מכירות בש"ח								
5	קניית בע"ח								
6	העברות פנים		333.98	-306.78	27.20	0.03	0.03	27.20	0.03
7	שימי ערך בע"ח		-59.71	80.14	20.43	0.02	0.02	20.43	0.02
8	סה"כ מכש"ח		274.25	-226.71	47.54	0.02	0.05	16.02	0.02
9	פסיון								
10	הכנסות שונות								
11	סה"כ הכנסות		274.25	1,953.16	2,227.41	2.13	2.16	2,195.89	2.13
הוצאות (באלפי ש"ח)									
#	משא	לפי שלוחות	פרות	פרות ועגלות	פרות ועגלות	לליטר חלב (בש"ח)	כל העדר	פרות ועגלות	כל העדר
12	קניית מזון		56.55	788.01	844.56	0.87	0.82	895.61	0.87
13	הכנסות ממכירת מזון								
14	שימי ערך מלאי מזון		168.79	1,253.74	1,422.53	1.45	1.38	1,491.31	1.45
15	סה"כ מזון		225.35	2,041.75	2,267.10	2.32	2.20	2,386.91	2.32
16	חומרים ושירותים		27.13	178.50	205.63	0.21	0.20	213.81	0.21
17	הוצאות שונות		0.11	5.21	5.32	0.01	0.01	5.38	0.01
18	פסיון								
19	עבודה עצמית		5.12	43.54	48.66	0.05	0.05	51.22	0.05
20	עבודה שכירה		19.75	167.86	187.61	0.19	0.18	197.49	0.19
21	סה"כ עבודה		24.87	211.40	236.27	0.24	0.23	248.71	0.24
22	סה"כ הוצאות תפעול		277.34	2,431.65	2,709.00	2.76	2.63	2,849.43	2.76
23	רווח תפעול		-3.10	-478.49	-481.59	-0.63	-0.47	-653.53	-0.63
24	הנהלה וכללית								
25	הוצאות מימון								
26	פחת מבנים וציוד								
27	דמי שכירות		26.89	22.82	49.71	0.06	0.05	60.24	0.06
28	ריבית על ערך בע"ח		304.24	2,454.47	2,758.71	2.82	2.68	2,909.67	2.82
29	סה"כ הוצאות		304.24	2,454.47	2,758.71	2.82	2.68	2,909.67	2.82
רווחים ותרומות (באלפי ש"ח)									
#	משא	לפי שלוחות	פרות	פרות ועגלות	פרות ועגלות	לליטר חלב (בש"ח)	כל העדר	פרות ועגלות	כל העדר
30	תרומה למשק (תרומה א')		21.78	-267.09	-245.31	-0.39	-0.24	-404.82	-0.39
31	עודף תפעול (תרומה ב')		-3.10	-478.49	-481.59	-0.63	-0.47	-653.53	-0.63
32	רווח/הפסד (תרומה ג')		-29.99	-501.31	-531.30	-0.69	-0.52	-713.78	-0.69

הפריט פעם אחת, אזי הרישום הבא פשוט יותר. חלון ההקלדה הוא חלון אינטראקטיבי וניתן מתוכו לפתוח עוד חלון ולהגיע עד לפרט האחרון, מבלי לאבד את הקשר עם הפעולה הראשית. התכנה מאפשרת למנהל, בעלות עבודה מסוימת, להתרכז בניהול ובתפעול יעיל של הרפת.

האם זה מחליף את הנהלת החשבונות? את הסיכומים האזוריים?

"העבודה ברפת לא נועדה להחליף את הרישומים בהנהלת החשבונות, אלא לתת לרפתן כלים טובים, מהירים יותר וגם נוחים וזמינים, כדי לעקוב אחר הנתונים הכלכליים. הסיכומים האזוריים יהיו יותר קלים, אחידים, מהירים ואמינים יותר. החזון הוא לתת לרכזי האזורים כלי יעיל לנתח את הנתונים ולשחרר אותם מהאיסוף ברפתות שגזול שבועות עבודה רבים."

"היתרון הגדול בעבודה הוא שהרפתן הופך מאיש מקצוע בתחום הרפתנות, גם לאיש ניהול וכלכלה שמחובר למשמעויות הכלכליות של עבודתו. זה תורם לדרך החשיבה ולתהליך קבלת ההחלטות שלו. יתר על כן, למנהל תהיה תמונת מצב מהירה ועדכנית על הביצועים של הרפת וכך יוכל להפיק לקחים ולתקן. את דוח רווח והפסד ניתן להפיק באופן עצמאי בכל דקה, ודוח מלא ניתן יהיה לקבל בנעה ימים אחדים אחרי תום החודש."

איך עובדים בשוטף?

"מקלידים יומיום את תעודות המשלוח והחשבונות שמגיעות. במסך הראשי יש רשימה של תחומי הוצאה העיקריים וחייבים לעבור לבחור נושא לכל תעודה, האפשרויות הן: מזונות, בני בקר, וטרינריה, חומרים ושירותים, עבודה, השקעות. בתוך כל נושא יש קודי הוצאה שגם הם קבועים ואילו הפריט נקבע על ידי הרפתן. לאחר שמגדירים את